

BOEKBESPREKING

Dr G. C. Berkouwer, Gevaren en Perspectieven voor ons kerkelijk leven. — Kampen, J. H. Kok N.V. 1946.

Terwille van den uitgever dit geschrift aankondigende, volstaan we met een korte typering. Het is, dunkt ons, even toonloos en mat als heel het desbetreffende optreden van schrijver in de jaren van zijn aandeelneming in wat wij zien als een kerkelijke misdaad. Hij noemt als gevaar voor ons kerkelijk leven: de beperking van onzen blik in de kerkelijke kwestie. Ik daarentegen zie het gevaar veeleer in de afleiding van dien „blik“. Schrijver doet hier vrijwel niets anders, dan den „blik“ afleiden; want op de *kerkelijke* kwesties van de mede door hem onderteekende vonnissen en besluiten gaat hij geen oogenblik in; hij redeneert altoos over andere zaken dan de voor het *schisma* verantwoordelijke „kerkelijke“; hij heeft het meestentijds over de „kerken-schelijke“ en de wetenschappelijke. Maar die staan buiten de door hem onderteekende vonnissen. Typeerend imaginair is dan ook zijn afweer tegen de klacht, dat er „leed“ over de kerkelijke kwestie gesproken wordt. Ook hij zelf spreekt er o.i. immers te weinig over; n.l. over de *eigenlijke* kerkelijke kwestie. Hij wil geen concentratie van de aandacht op bepaalde punten. Ik voor mij geloof, dat dit niet-willen 't verderf is; schuldbelijdenis en apologie moeten op de *kerkelijke* kwesties de onverbloemde confrontatie met de officieel aangevoerde rechtsgronden begeren.

Zoo komt schrijver slechts schijnbaar er toe, „de kwesties van heden“ te bezien in wijder verband; want met dat wijder verband hebben de *kerkelijke* kwesties van 1944 vrijwel niets te staan. Schrijver is daarvoor op de vlucht, als hij zijn pen laat schrijven over Niesel, Althaus, Gellwitzer, Grass, Bizer, Barth. Hij is op de vlucht voor zijn eigen handteekening onder keiharde conclusies uit de kerkrechtelijke één-dags-theoretie van Dr Nauta c.s. Hij oreert breed over *theorieën* van afwezigheid, en is dan op de vlucht voor de brutale consequenties van de binding aan *formules* van een paar in 1942-'44 afwezigen. En voorzover dan nog een enkel woordje over de feiten van den dag valt, werden door schrijver notoire feiten genegeerd, zoals b.v. inzake „cand.“ H. J. Schilder, of inzake de binding ook aan het onderstelde „in Christus geheiligd zijn“ der kinderen. M.a.w. hij is nog steeds onrechtvaardig tegenover de mede door hem uitgevoerde vonnissen.

En zijn argumenten? Schrijver spreekt ter bepleiting van zijn eigen zienswijze over de *correlatie* belofte-geloof (inzake den doop), doch is daarmee op de vlucht voor het naakte feit, dat zijn „synode“ de *correlatie* geloof-geloof, ondanks het *schriftuurlijke* leerbegrip van *geloofs-gehoor*, en ondanks de *waarschuwingen* van de A-groep uit de dagen van 1905, elimineerde. De correlatie belofte-geloof als panacee in het *kerkelijke* geding van 1944 naar voren schuiven, dat is een leeg gebaar, als men niet eerst zegt, *ter* voor „belofte“ bedoeld is: een *tot N.N. gesproken*, of een *inzake* allen in 't algemeen *geschreven*.

Spreekt hij over Amerikaanse controversen, die de Nederlandse kerk hier en daar kruisen, dan is hij op de vlucht voor zijn eigen barre consequenties uit de binding aan een Nederlandse *formule*, waarmee men in alles *ten volle* moet overeenstemmen (als met Gods Woord), en die *desondanks* telkens weer in nieuwe watten gepakt wordt.

En als ik dan lees over de „grenzen(!) van belijden der kerk“, dan vraag ik mij af: kent hij de draagkracht van zijn eigen stem, op een synode uitgebracht?

Schrijver is altoos bezig zich te distancieren van de consequenties van zijn *kerkelijke* handelingen. Die consequenties, door anderen aangewezen, gaat hij nu encadreren in een *theorie*, waarbij ze passen, en dan zegt hij: neen, ik wil dien kant niet op. Het moet een gevaarlijk „genot“ zijn, hem te hooren, als men wel berwaand is, doch dan onbewust op zoek is naar quietie van de onrust af te komen. Zoo iemand *blijft* hier zijn quietie; hij wordt *afgeleid* van de *eigenlijke* zaken-in-geding. Het fijne puntje wordt weer ontgaan; dat is: de beantwoording van de vraag, of met metterdaad de *kerkelijk-synodale* handelingen zelf de aangewezen consequenties meebrengen.

Zoo is het ook, als hij den *schijnloos* afwijst. Wat aan „cand.“ Schilder *gezegd* is, „officieel“, involveert metterdaad dien schijnloos. Het praedicties, synodaal stuk, niet minder. Waartoe dan dat nu in theorie afwijzen, van wat men in ander verband kerkelijk-confessioneel aan anderen oplegt?

Raken soms de paar laatste bladzijden het *kerkelijk* conflict? Het gaat daar over „de bitterheid van het hart“. Ik weet 't niet, want ik ken de synodale harten niet, en heb er ook niet mee te maken. Ik weet alleen maar, dat zij uitwerpen, wij niet. Ik zelf heb te maken b.v. met mijn brief van 13 Dec. 1943 en met mijn antwoord op de 5 vragen. Daar was geen zweem van bitterheid in. In zie wel, ook in officiële stukken, een gebrek aan *eerlijkheid*. Ik weet het ook aan (probleem)verschuiving in officiële stukken). Maar Berkouwer raakt ook dat niet aan.

Hij raakt van den eigenlijken kerkstrijd ongeveer *niet* *werdijks* aan. Zijn *titel* is daarom een misgreep, zijn vingschrift is daardoor geworden tot het zooveelste narcoticiem.

Laat me hieaan nog mogen toevoegen, dat ik den indruk krijg, dat het schrijven van zijn boekje en het zich „troosten“ met 't bedrijf van zijn ietwat ironiseerend „philosopheeren“ ook voor hem zelf narcotiseerend werkt. Hij pleit al maar voor verzachting van de tegenstellingen. Maar warempel, hij was het toch, die menschen uitstootte, felle requisiroiren teekende, een kerk buiten het verband plaatste, kandidaten den kansel ontzette, de heele acte praedideerde, en Gods Naam erover aanriep? Saul heeft wat de *schepse* betreft, zijn duizenden verslagen onder de Filistijnen, maar Berkouwer zijn tien-duizenden onder de Israëlieten. Het scherpste wat men doen kan is: binden, schorsen, afzetten op *kerkelijke* wijze. Men zal, hoop ik, de beelddruk niet misverstaan: Als nu deze *kerkelijke* Ezra — d.w.z. jager — de zachte handschoenen van Jacob — d.w.z. herder — aantrekt, dan zeggen we niet: wat is hij slecht. We zeggen slechts: wat *te* hij zwak.

K. S.

Dr J. v. Dijk en Dr G. Janssen, „De lijn der Afscheiding verlaten“.

Bij de „Hendrik de Cock-Stichting“ te Groningen is een uitnemende brochure verschenen van de hand van Dr J. v. Dijk en Dr G. Janssen. In 40 blz. compressen druk leveren auteurs een grondige kritiek op de brochure van Dr G. M. den Hartogh, die den moed gehad heeft, te-betogen, dat de bekende synodebesluiten lagen „in de lijn der Afscheiding“. Men moet wel bijzonder sterk twijfelen aan de capaciteit van eigen denkeracht, om, gewapend met de normale kennis omtrent de feiten der Afscheiding enerzijds en die der synodale besluiten anderzijds, de brochure-den-Hartogh na lezing van haar titel nog met een open geest, een tabula-rasa-geest, ter hand te nemen. Want dat de lijn der Afscheiding verlaten was door de uitwerpende synode concludeerde ieder, die de doorsnee-kennis der Afscheiding (De Cock, 1905) zich dacht eigen gemaakt te hebben. Niettemin, het was een historicus, die zich had gewaagd aan zulk een brochure. En daarom was het goed, er iets tegenover te plaatsen.

Dit nu is op voorbeeldige wijze geschied in de onderhavige uitgave. Vervelend is ze nergens, hatelijk evenmin, maar scherp en raak overal. De argumentaties bondig, de citaten zijn wel gekozen.

Over een enkel onderdeel denk ik anders dan de auteurs, maar dat doet hier niet ter zake. Zij verdienen onzen dank voor hun arbeid, die over een misluk, en niet altijd te waardeeren betoog den staf breekt en daarbij de verdienste heeft, positief te spreken en te leeren denken over meer dan één bij het onderwerp betrokken kwestie van dogmatisch belang.

K. S.

KERKNIEUWS

GEREF. KERKEN.

(Onderhoudende art. 31 K. O.).

Beroepen te:

Bilthoven, W. W. J. van Oene te Oud-Loosdrecht.
Delft, J. v. d. Schaft te Zwijndrecht—Groot Lindt.
Utrum, Joh. de Wal te Noordbergum.
Utrecht, (vac. C. Veenhof), P. K. Keizer te Groningen.

Aangenomen naar:

Buitenpost, J. v. d. Zwaag te Ambt Vollenhove—Cadoelen.
Hemse, A. Kuiper te Holwerd.
Neede—Eibergen, J. van Raalte te Kampen.

Intrede te:

Zwartsluis, in comb. met Blökzijl, S. Cnossen, Tekst Jer. 1: 11-19.

Bedankt voor:

De Leek, A. Kuiper te Holwerd.
Middelburg, W. G. Visser te Treebeek.
Utrum, Wormerveer—Koog Zaandijk, J. v. d. Zwaag te Ambt Vollenhove—Cadoelen.

PREKEN. — De heer H. J. Zwarts, theol. student, Utrechtsestraatweg 43 te Oosterbeek, stelt zich beschikbaar voor het vervullen van preekbeurten.

— De heer P. Plaatsman, theol. student, Spoorlaan 31 te Nunspeet, stelt zich beschikbaar gedurende twee Zondagen per maand voor het vervullen van preekbeurten.

ADRESVERANDERING. De heer J. H. Leder, penningmeester der diaconie te Wassenaar, is verhuisd van Burchstraat 2 naar Stormv. s-Gravesandeweg 89 aldaar.

MAARSEN. — In October van het vorig jaar maakten zich hier vier gezinnen, negen belijdende en vier doopleden, vrij van de zondige beslissingen der Generale Synodes, en voegden zich bij de Geref. Kerk (onderh. art. 31 der K.O.) te Breukelen.

Thans heeft de kerkeraad van Breukelen besloten om eens in de veertien dagen een dienst te houden in Maarssen in het gebouw van den Ned. Protestantenvond aan de Wilhelminaweg, dat daartoe welwillend wordt afgestaan.

Zoo heeft ook Maarssen de eerste stap gezet om ook daar de Geref. Kerk weer tot openbaring te brengen.

ZALTBOMMEL. — Op 13 Maart j.l. hebben zich 12 belijdende leden en 1 dooplid door tekenen van de acte van vrijmaking van de besluiten der Synode van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt, hierbij vertegenwoordigd was Dr R. Brands van Gameren.

WOLFHEZE. — Na Oosterbeek, Wolfheze. Reeds langen tijd waren hier bezwaarde broeders en zusters, maar evenals in de andere plaatsen aan den Veluwe-Zoom, heeft de oorspronkelijke en vertrouwde invloed gehad.

Gelukkig heeft nu ook Wolfheze den stap gewaagd, en is, na een voorlichtingsavond van Dr H. Vogel de acte van vrijmaking ingediend door een 24-tal broeders en zusters (met 26 doopleden).

Zondagmiddag 24 Maart is de eerste kerkdienst gehouden in de Chr. School, waarbij voorging Dr J. E. Westerhuis, van Arnhem; deze emeritus-predikant had zich juist in de voorgaande dagen ook vrij gemaakt van de zondige beslissingen der Generale Synode.

De kerkdienst was door ongeveer 50 personen bezocht.

Na afloop van den dienst is men overgegaan tot de verkiezing van ambtsdragers. Tot onderlingen zijn gekozen de brs G. J. van Enk, K. van Driesum en I. van Slays; tot diaken br. S. Sikkema.

Men hoopt als Zondag tot bevestiging der gekozen kerkeraadsliden te kunnen overgaan.

OOSTERBEEK. — Het adres der Geref. Kerk (art. 31) is bij den scriba: J. Blokhuis, Schelmscheweg 13; en der diaconie: L. Hoogenwind, Schelmscheweg 12. De scriba fungeert tevens als penningmeester der kerk.

KINDEREN UIT GEMENGDE HUWELIJKEN. De classis Amersfoort—Utrecht ontving van Baarn de vraag, hoe men moet staan ten opzichte van kinderen uit een gezin waarvan de moeder bij hen hoort, de vader niet. Tusschen 12-14 jaar ligt de grens van zelfstandige beslissing. Daaronder beslissen de ouders. Aldus het antwoord.

ZENDINGSBLAD. De kerkeraad van Enschede ontving een brief van de Gecom. tot de Zending, waarin wordt aangedrongen er aan mee te werken, dat weer een Zendingsblad wordt uitgegeven. De kerkeraad zal dit via den kerkelijken weg probeeren aanhangig te maken op de generale synode.

TEGEN SAMENSPREKING OP ZULKEN GRONDSLAG. Uit het verslag der particuliere synode van Zeeland—N.-Br.—Limburg:

Dr Telder wenscht uitspraak van de P. S. over de pogingen tot hereeniging door de Gen. Syn. der „Geref. kerken“ aangewend.

Het volgende voorstel wordt door hem ingediend:

„De Geref. kerken, onderhoudende art. 31 K. O. van Zeeland en Noord-Brabant-Limburg, in Part. Syn. vergadering op Woensdag 6 Maart 1946 te Breda bijeen, spreken als haar oordeel uit, dat een kerkelijke samenspreking tot herstel van de eenheid niet kan en mag plaats hebben met afgevaardigden van kerken, die zich door haar onschiftuurlijke leerspraken en door het vervolgen van trouwe kerkedienaren zich als valsche kerken openbaar hebben; en besluiten dit oordeel ter kennis te brengen van de e.v. Gen. Syn. der Geref. Kerken, onderh. art. 31 der K. O.“

Na breedvoerige bespreking wordt dit voorstel verworpen, terwijl aangenomen wordt het volgende voorstel.

„De Geref. kerken enz. spreken als haar oordeel uit, dat een kerkelijke hereeniging met de synodocratisch gebonden Geref. kerken niet kan en mag plaats hebben zoolang zij door haar onschiftuurlijke uitspraken en het vervolgen van trouwe kerkedienaren zich als valsche kerken openbaren; en dat in de event. samenspreking over herstel van eenheid op den voorgrond moet staan de oproep onzerzijds tot wederkeer tot het Woord des HEEREN en tot herroeping onder schuldbelijdenis van de ongoddelijke schorsingen en afzettingen; en besluiten enz.“

CURATORIUM. De part. syn. v. Zeeland-N.-Brabant-Limburg wees als curator aan Dr H. Veltman, secundus Dr D. Zemel.

GENERALE SYNODE. Voor Zeeland-N.-Brabant-Limburg zijn afgevaardigd: Dr J. F. Solle (sec. G. van Rongen); H. Veltman (sec. C. van Ommen); W. G. Visser (sec. B. Telder); D. Zemel (sec. J. J. Arnold); onderlingen: L. Berk (sec. T. Alkema); C. R. Boelje (sec. J. C. Douw); J. C. van Luyk (sec. A. Dees); J. Olthoff (sec. C. van Moelenbroek).

BONDSBESTUUR. Het bestuur van den Bond van Jongelingsverenigingen trof een voorloopige verdeling van functies t.w. Voorzitter: Jac. G. van Oord, Pr. Hendriklaan 94, Utrecht; Secretaris: H. Kruisbrink, P. 7, (Telefoon 241), Hoenderloo; Penningmeester: B. D. Elzinga, Hoofdkerk 42, (Giro 352770), Gickerk.

WASDOM. Hebben eerst eenige Noord-Hollandsche gemeenten, zoals Dr v. Hulsteijn opmerkt in kerkbode Amsterdam e.o. vergeefs beroepen, thans, zoo schrijft hij verder, zal Amsterdam-C. spoedig een predikant in haar midden zien; Amsterdam-Z. gecombineerd met Nieuwer-Amstel evenals Haarlem ook Te Nieuwendam-Amsterdam-N., Heemstede en Zaandam (hier in combinatie met Goostraan) is het reeds zover. IJmuiden heeft beroepen, evenzo Alkmaar—Broek op Langendijk in combinatie. En wie weet, gaan Naarden—Bussum en Hilversum, die nu reeds samenwerking zoeken bij de voorziening in de prediking, niet tot verdere samenwerking over. Dan rest alleen nog Krommenie, maar dat is pas op normale wijze vacant geworden, en — alle gemeenten zijn voorzien!

De Noord-Hollandse kerken moesten reeds tot de vorming van twee classis overgaan, de ene classis telt negen kerken, de andere acht (Hilversum leeft tijdelijk nog met de provincie Utrecht mee). Het totale aantal is immers reeds veel te groot om in één classis een normale classicale samenleving te kunnen voeren.

ARNHEM. Na een redevoering van Prof. Schilder alhier over de besluiten der jongste synode, die revisie geveerd heeft, hebben zich aanstonds een aantal personen, o.w. ook leidende figuren van de Arnhemse kerk vrijgemaakt van de zondige besluiten.

WINSCHOTEN. Naar ons van bevoegde zijde bericht wordt hebben in terugslag op de weigering van revisie door de jongste synode verschillende personen zich vrijgemaakt.

BARTHIJANEN OVER DEN BIJBEL. De Bijbel, aldus schrijft het blad „In de Waagschaal“, onder redactie van den Barthianischen professor Dr K. H. Miskotte:

„De Bijbel wordt nooit in zichzelf Gods Woord. Hij is nooit rechtstreeks Gods Woord. Hij is altijd alleen om Christus' wil en door den Heiligen Geest, d.w.z. door het voortdurende Spreken van God Zelve, Gods Woord. Zelve is de Bijbel getuigenis van Gods Woord. En dit bijbelse getuigenis is een menselijk getuigenis.“

Evomeens verklaart het blad, dat het niet rechtstreeks is in te zien, dat de Bijbel Gods Woord is. Wij hopen en verwachten telkens weer, dat de Bijbel het zal zijn, dat wil zeggen: dat God de Bijbel zal gebruiken. Hij heeft zichzelf en ons nimmer aan de Bijbel gebonden!

NIEMOLLER SPREEKT. Volgens „In de Waagschaal“ heeft Dr Martin Niemöller verklaard: „Ook al voelt men zich, menselijk beschouwd, niet schuldig aan de gruwelen, die temidden van het Duitse volk geschied zijn, ook al was men zelf noch moordenaar noch verklarer of aanbinger — toch moet, van God uit gezien, reeds het nalaten van de daad, die van ons werd geëist, als zonde gelden. Wij hadden reeds in 1933 moeten protesteren, toen de communisten werden vervolgd. De Duitse Christenheid draagt tegenover God misdaden en grotere verantwoordelijkheid dan de nationaal-socialisten, die van Christus niets wisten. Zonde en schuld zijn geen vrome praatjes, maar werkelijkheden en wel: vreselijke, catastrofale werkelijkheden, waarbij het om dood en verderf van de ziel gaat.“

MEDEDELINGEN van de Regelingscommissie ter voorbereiding van de Oprichtingsvergadering Bond voor Geref. Jeugdorganisatie (onderh. Art. 31) op 26 April 1946 in een der lokalen der Westerkerk aan de Dollardstraat te Amersfoort. Aankomst 10 uur.

Correspondentie-adres voor alle zaken: dhr M. van Gent, B. W. laan 27, Amersfoort.